

Implementering af **meningsfuld forskningsevaluering** på AU: Anbefalinger fra de Akademiske Råd – med udgangspunkt i fællesseminaret på Sandbjerg Gods september 2022

Efter dialog med rektor valgte forpersonerne for de Akademiske Råd på Aarhus Universitet i 2022 *Meningsfuld forskningsevaluering* som tema for det årlige fællesseminar på Sandbjerg mellem Universitetsledelsen og de fem Akademiske Råd. Rektor efterspurgte i denne sammenhæng anbefalinger fra rådene som input til den videre proces med den planlagte udvikling og implementering af forskningsevaluering på hele AU. På baggrund af drøftelserne på fællesseminaret, samt diskussioner blandt forpersonerne, foreslår vi her en række principper og opmærksomhedspunkter for den videre proces. Vi holder os bevidst til principper og forslag af generel karakter for at rumme hele AU og i erkendelse af, at den konkrete udmøntning nødvendigvis må være konfigurerbar ift. de forskellige strukturer, forskningspraksisser og forskningsfelter, der har hjemme på de respektive fakulteter. Umiddelbart efter *Anbefalinger, principper og opmærksomhedspunkter* opsummerer vi de mest centrale input fra drøftelsen på Sandbjerg fællesmødet. Disse er struktureret ud fra de skriftlige svar fra grupperne til de stillede spørgsmål ifm. gruppearbejdet på fællesseminaret.

Anbefalinger, principper og opmærksomhedspunkter

- **Transparens.** Uanset hvordan forskningsevalueringen udmøntes, er det vigtigt at dens formål, proces (på alle stadier), kriterier og resultater er *transparente* – også for den enkelte medarbejder.
- **Lokale drøftelser og refleksion.** Evalueringspraksis bør indbefatte en tilbagevendende proces, hvor institutter/enheder også selv diskuterer, hvad der kan/skal anses for værdifuld forskning og værdifuld forskningsaktivitet (bredt set).
- **Peer forskningsevaluering.** Det er afgørende, at evaluering af forskningen foretages på baggrund af et indgående kendskab til det enkelte fagfelt og med den individuelle disciplins særkende in mente, dvs. er baseret på peer assessment.
- **Impact.** Et sammensat overblik over et givet forskningsmiljøes impact er afgørende for evaluering af forskningens virkning og effekter – såvel forskningsinterne som forskningseksterne, og såvel grundforskningsmæssige som strategiske. Hvor der betones kvantitative mål, er det vigtigt, at disse tager udgangspunkt i det konkrete forskningsfelt og de forhold og standarder, som er relevante her.
- **Anerkendelse af *academic citizenship*.** Man bør anerkende de aktiviteter, som skaber sammenhængskraft indadtil (fordrende for godt samarbejde, nødvendige for organisationen AU, at ”spille hinanden gode”), samt sammenhæng med samfundet (formidling, debat, fælles aktiviteter, osv.). Her kan *Academic citizenship* bruges som begreb for aktiviteter, der ikke fremgår af bibliometriske mål eller tiltrækning af fondsmidler.
- **Stabilitet i mål.** Det er vigtigt, at der er stabilitet i evalueringens mål og kriterier. Medarbejdere og ledelse har brug for at kunne vurdere, om planlagte aktiviteter harmonerer med disse mål og kriterier, også på den lange bane. Målene bør således også kunne bruges til evaluering af udviklingen indenfor et område (re-evalueringer).

- **Ønsket forskeradfærd.** Forskningsevalueringen vil internt (bl.a.) blive opfattet som en anerkendelsestruktur og vil givetvis påvirke forskeradfærden. Derfor skal der være sammenhæng mellem kriterier for forskningsevaluering, det ønskede arbejdsklima og den ønskede kollektive og individuelle forskeradfærd.

Opsamling af centrale pointer fra Sandbjerg fællesseminaret 2022

Hvordan kan forskningsevaluering medvirke til at skabe ro og stabilitet i forskningsmiljøer – tid til at opbygge stærke miljøer på den lange bane?

Der var generel enighed om, at forskningsevaluering kan have både positive og negative effekter på roen og stabiliteten i forskningsmiljøerne. For at sikre en positiv effekt nævnte flere, at transparens er et nøgleord. Transparens kan medvirke til at give stabilitet, fordi medarbejderne dermed ved, hvad der forventes af dem. I sig selv vil kriterierne for en forskningsevaluering være med til at pege på, hvad der værdsættes i organisationen og i de enkelte afdelinger og institutter. Transparente og stabile kriterier giver forskerne og grupperne ro til at opbygge stærke miljøer med en vished om, hvad der tilskyndes og værdsættes på AU. En transparent proces ifm. forskningsevalueringen vil have samme effekt.

En forskningsevaluering som tydeligt anerkender meritter ud over de klassiske bibliometriske (meritter såsom *academic citizenship*, herunder samarbejde og kollegialitet) vil også have en stabiliserende effekt på forskningsmiljøerne, fordi de egenskaber, som *de facto* skal være tilstede i en velfungerende forskningsgruppe, dermed anerkendes eksplicit af organisationen.

Endelig blev det også nævnt af flere, at det er vigtigt, at man også søger for at kriterierne for forskningsevalueringen bliver tilpasset de enkelte fag/institutter/miljøer, og at de dermed ikke bliver *for* brede.

Hvordan kan vi via forskningsevaluering fremme diversiteten (i bred forstand: ikke bare køn, etnicitet osv. men også forskertyper, bred kompetencesammensætning mm.) i forskningsmiljøerne?

Det er potentielt problematisk, at klart formuerede evalueringskriterier kan have utilsigtede adfærdsregulerende virkninger; dvs at den enkelte forsker ændrer og tilpasser forskningsstrategi, akademisk praksis og videnskabelig produktion for at score højest muligt på "evalueringskalaen". Denne (måske til tider utilsigtede) adfærdsregulering foregår allerede på nuværende tidspunkt, hvor AU tydeligvis meriterer forskere med store bevillinger, mens den videnskabelig produktion mestendels anses som et middel til at indbringe endnu større bevillinger. Der er heller ikke den nødvendige værdsætning af "holdspillere" eller værdsætning af god undervisning og vejledning. Endelig vil snævre evalueringskriterier medføre selektion for "mere af det samme" ved nyansættelser, samt den enkelte forskers gradvise karriereudvikling. I værste tilfælde modarbejdes ønsket om mere diversitet.

Det er derfor vigtigt at definere evalueringskriterier, der værdsætter de mange forskellige forskningsroller som leder til innovativ og fremragende forskning på AU, samt den dertilhørende forskningsbaserede undervisning. Her er det vigtigt, at diversitet defineres som værende meget bredere end køn, og at der sættes fokus på, hvordan enkelte individer bidrager forskelligt til gode forskningsgrupper.

Hvordan supplerer vi konkret 'hårde' impact-mål (H-index, bibliometri osv.) med anerkendelse af andre former for relevans og nytteværdi? - Tænk også gerne i konkrete kvalitative impact-mål

Den samlede AU-forsknings impact er meget bred og divers. Der var enighed om, at en evaluering af konkrete miljøers impact må tage udgangspunkt i det konkrete forskningsfelt og de forhold og forbindelser, som gælder og tæller her – dvs. at indikatorerne skal være feltfølsomme eller feltnormaliserede. Det må være op til forskersamfundet/eksterne peers at vurdere de konkrete miljøer og deres situation – både ift. impact i samfundet og impact i det givne, internationale forskningsfelt.

Det blev bl.a. påpeget, at (AU-interne) impact-målinger og benchmarking nødvendigvis vil stå i relation til resten af forskningsverdenen, herunder andre universiteter. Det er relevant at overveje hvorvidt, og i hvilken grad, vores kriterier på AU kan adskille sig fra andre gode universiteter. Jobmarkedet, forskningssamarbejder mm. er internationale, og vores evalueringer (og heraf påvirkede adfærd) må afspejle dette. Her kunne man fremhæve kvaliteten af scholarship som en international og gangbar "vare".

Det blev desuden fremhævet, at impact-indikatorer vil blive opfattet som den adfærd, universitetet (ikke mindst ledelsen) ønsker og interesserer sig for. Det er derfor afgørende, at kriterierne faktisk afspejler den samlede adfærd, vi rent faktisk ønsker. Her er vigtigt, at forholde sig til, hvor et givet miljø befinder sig på evalueringstidspunktet og hvordan man bedst kan støtte op om den videre udvikling. F.eks er den konkrete sammensætning af forskningsgruppen (f.eks. mange unge = færre akkumulerede citationer) en vigtig parameter at inddrage, og der kan være mange andre specifikke forhold der bør inddrages.

Hvad skal vi evaluere på, hvis vi forestiller os at forskningsevalueringen stikker en retning ud for vores adfærd som forskere?

På seminaret blev koblingen mellem forskningsevalueringer efter bestemte kriterier på den ene side og forskeres adfærd på den anden side fremhævet. Her blev også fremhævet, at forskningsevaluering også indeholder en oplagt mulighed for refleksion over egen forskningspraksis, som kan bruges konstruktivt af den enkelte forsker men som også kan være svær at indløse.

Det blev tillige fremhævet, at fastlæggelse af hvad der bliver evalueret på, fx gennem indikatorer, bør ske i et samspil mellem ledelsen og fagmiljøerne og være baseret på tæt, løbende dialog. Ved at forankre de kriterier, som anvendes i forskningsevaluering, lokalt og fagspecifikt, bliver det afgørende, hvordan institutter inddeles i grupper og hvor faglige grænser trækkes. Dette skal man være opmærksom på løbende idet fag udvikler sig, og forskningsgrupper ændrer sig over tid.

Ligeledes blev fremhævet, at kollektive og brede aktiviteter bør indgå i forskningsevalueringen og i de kriterier, som forskningsaktiviteter måles på baggrund af. Ligeledes blev bidrag til forskningsbaseret undervisning og undervisningskompetancer nævnt, især i studentergruppen, som noget der bør inddgå i

I gruppernes arbejde blev advaret mod at adoptere eksempelvis UC Irvine's model for reviews 1:1, idet dette vil prioritere og evt binde til kortsigtede projekter, mens andre modeller, eksempelvis den norske, giver mere stabilitet.

Når der fastlægges kriterier for forskningsevaluering skal, man huske, at evalueringer både har betydning og adfærdsregulering på universitets/institutniveau og på individuelt niveau. For individuelle forskere er det for eksempel vigtigt at de valgte kriterier afspejler merit, der også anerkendes på andre stærke universiteter indenfor ens forskningsfelt. Koblingen til adfærd kan evt understreges i individualiserede karriereløb for alle

Kriterierne for værdifuld forskningsaktivitet bør også reflekteres i AU's strategi, fra universitetsniveau til de enkelte institutter og/eller forskningsgrupper. I den forbindelse er det vigtigt at være opmærksom på fortsat åben dialog, og være påpasselig med hvordan arbejdet med udvikling af kriterier og strategi foregår. Det er vigtigt at styre udenom at blive personlige eller blive brugt staregisk af enkeltindivider ('gamet').

De studerende: Hvilke aspekter af forskningen/forskningsmiljøerne kunne I godt tænke jer blev fremmet, ved at man evaluerede på dem og dermed satte dem i fokus?

De studerende ønsker at styrke forskernes kontakt med de studerene, og lægger vægt på anderkendelse af forskere, der er gode mentorer for studerende, ph.d.-studerende og nye forskere.

Forskermiljøerne bør være et lokalt forbillede for de studerende. Bl.a. findes det værdifuldt når forskernes refleksion over egen praksis formidles til de studerene såsom: Hvordan har de tænkt deres design, deres metode, kommet frem til deres ontologiske udgangspunkt, lavet samtykkeerklæringer, osv.

De studerende er opmærksomme på, at meget specifikke krav til forskerne kan give ulighed, da det ikke er alle typer af forskere, der passer ind i de samme kasser.

Desuden pointerer de studerende, at der lægges vægt på en klar og stærk evaluering af undervisningskompetence og formidling. Hvis man får noget ud af at være en god underviser bliver dette sandsynligvis også prioriteret højere.

Andre pointer om meningsfuld forskningsevaluering, der skal videregives

Det er vigtigt, at forskningsevalueringer ikke ender med at give køb på grundforskning for at fremhæve anvendt forskning, hvis impact ofte er mere synlig for samfundsmæssige aktører.

Vigtigt at overveje hvilken værdi, som forskningsevalueringer skaber.

Man skal være meget opmærksom på, at meget specifikke krav kan give ulighed, da det ikke er alle typer af forskere, der passer ind i de samme kasser.

Evaluering kan bidrage værdi når de bruges til refleksion, vidensudvikling, udvikling af forskningsfeltet og forskerne.

Vi skal være opmærksomme på at klarlægge målene og se hvordan de kan anvendes i blåstempling (af os selv) efter kvalitetsforbedring.

Man skal passe på hvordan man evaluerer, og hvilket sprog der anvendes i evaluering, da dette kan have negative afledte konsekvenser.

Det er vigtigt at være opmærksom på kønsbias.